

- Управљање кризним ситуацијама и
кризни планови-ККС

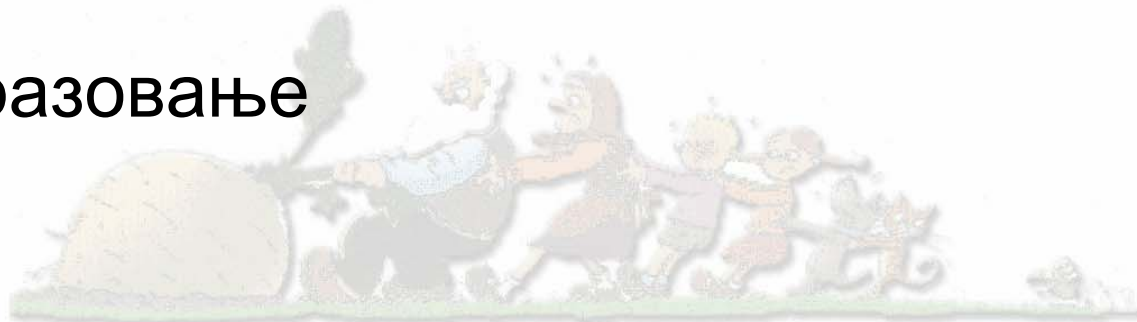
*Славољуб Станојевић, ДВМ
Министарство пољопривреде,
трговине, шумарства и водопривреде-
Управа за ветерину*

Менаџмент здравствене заштита животиња и производње хране

На микро нивоу

- Рано откривање симптома болести и абнормалног понашања животиња
- Техничка и дијагностичка опремљеност субјеката ветеринарске делатности
- Превенција болести
- Поседовање знања и вештина лечења и решавања здравствених и технолошких проблема
- Едукација и образовање

На макро нивоу (ниво државе или региона)

- Сузбијање и ерадикација болести- успостављање зона, држава или региона слободних од заразних болести.
- Контрола зооноза.
- Стратешка планирања, праћење најновијих сазнања и технолошких достигнућа, опремање и увежбавања стручног особља
- Сарадња са службама других земаља, ОИЕ, ЕУ, ФАО и другим субјектима. Размена информација
- Систем раног узбуњивања и раног реаговања

Зашто?

- Производња довољне количине квалитетне и здравствено исправне хране за потребе исхране становништва (Food security)
- Спречавање преношење болести са животиња на људе
- Спречавање преношења и ширења заразних болести животиња
- Приступ иностраним тржиштима
- Профитабилнија производња и прерада хране
- Заштита животне средине
- Заштита добробити животиња. Одговорна и хуман односа између човека и других живих бића на планети

Изазови

- Интензивна производња животиња убрзава циркулацију инфективних агенаса и скраћује време преношења узрочника болести
- Интензиван промет људи, животиња и производа
- Еволутивни инциденти и настајање нових инфективних агенаса (БСЕ, Х1Н1)
- Климатске промене погодују ширењу болести и померању граница распрострањености природних вектора и опстанку узрочника болести
- Елементарне непогоде
- Савремено ратовање (био и агротероризам)

Штете које настају приликом појављивања високо заразних болести животиња

- Директне економске штете
- Индиректне економске штете
- Губитак приступа на инострана тржишта
- Утицај на животну средину
- Недостатак хране
- Дестабилизација економије и животног стандарда становништва
- Угрожавање здравља људи
- Слабљење одбрамбене способности земље

ККС у Србији 2000-2007

Година	Број заражених газдинстава	Број оболелих животиња	Број уинулих животиња	Број уништених животиња	Број вакцинисаних животиња	Број ревакцинисаних животиња
2000.	239	4,010	-	-	-	-
2001.	151	996	-	-	-	-
2002.	52	1,526	-	-	-	-
2003.	66	534	-	-	-	-
2004.	67	570	-	-	-	-
2005.	384	4,866	1,853	4,068	-	-
2006.	401	4,735	1,564	6,198	3,460,477	136,646
2007.	21	650	1,342	5,217	4,099,335	803,135
2008.	0	0	0	0	3,045,728	988,567
2009.	0	0	0	0	981,323	351,073
УКУПНО:	1,381	17,887	4,759	15,483	11,586,863	2,279,421

ККС у Србији 2000-2007

- **ЕКОНОМСКА ШТЕТА 2000 – 2009.**
- **ДИРЕКТНА ШТЕТА 6.351.819,90**
- **ИНДИРЕКТНА ШТЕТА 130.729.085,98**
- **УКУПНО 137.080.905,88 €**

Source: Institutional Advisors, Fed Stimulation

- У табели нису приказане и индиректне штете које је претрпела индустрија меса и сточарска производња због депласмана производње меса и немогућности извоза меса и свиња на инострана тржишта. Обим ових штета је тешко израчунати али се сигурно ради о огромним износивима.

СИШ у Великој Британији 2001

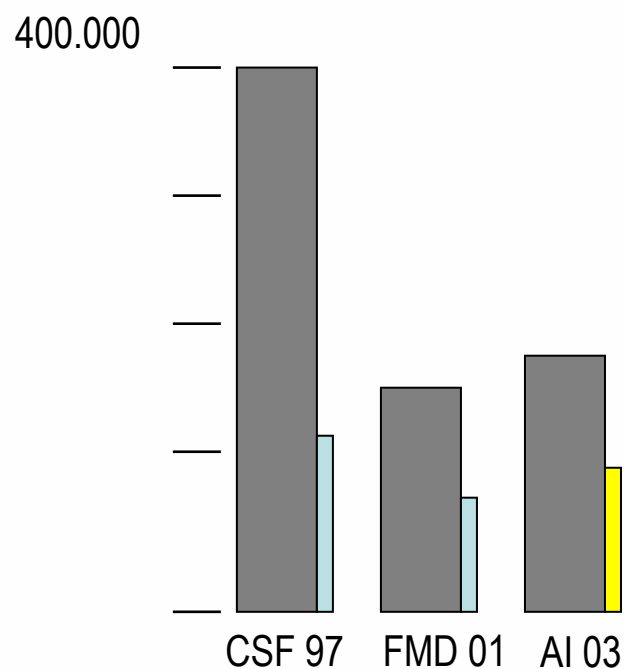
- 2,030 потврђених случајева
- 9,411 фарми на којима су уништене животиње
- 4,000,000 убијене стокe различитих врста
- 75% оваца
- 20% говеда
- 5% свиња
- Трошкови накнаде штете: £1.8 милијарди
- Губици у туризму: £3.3 милијарди
- Дужина трајања заразе: 90 дана
- Трошкови DEFRA: £3 милијарди
- Након 3 дана забрањен је извоз из Велике Британије
- Ангажовање људства: 1,800 ветеринара + 2,000 војника

bxp64500 www.fotosearch.com

СИШ, ККС и АИ у Холандији

* € 1.000

■ Укупни трошкови
■ Из фондова ЕУ

	CSF 1997	FMD 01	AI 03
Накнада штете	320.000	94.000	88.000
Трошкови сузбијања болести	83.000	63.000	81.000
Укупни трошкови	403.000	157.000	169.000

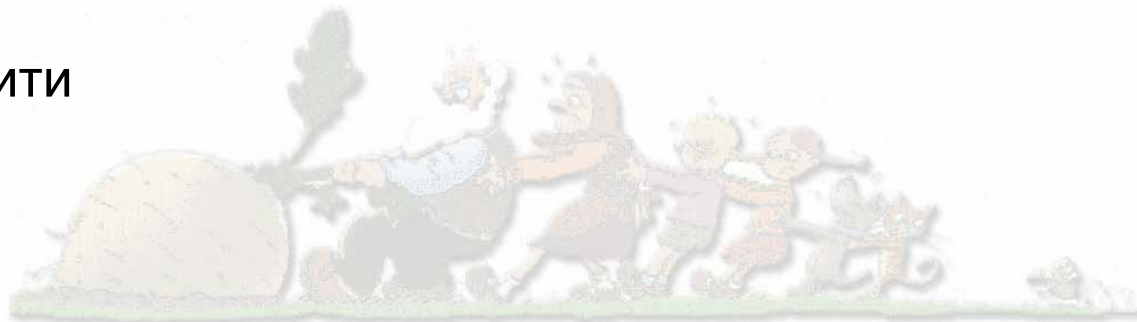

- **ККС1997/98.**
- Трајање: 459 дана
- И/П: 1,7 милиона свиња
- УВ: 8,6 милиона свиња

- **СИШ 2001.**
- Трајање: 96 дана
- И/П: 267.000 говеда
- УВ 119.000 говеда

- **АИ 2003.**
- Трајање: 175 дана
- И/П: 27,2 милиона жив.
- УВ: 4,4 милиона живине

И- инфицирано,
П-превентивно убијено
УВ- убијено због добробити

Ризици због могућег преношења узрочника на човека- зоонозе

Chicken catchers at work (c) 1999, The Washington Post (Photo by Frank Johnston, reprinted with permission)

Контрола заразних болести и система брзог реаговања-планирање за случај кризних ситуација

- Законски основ
- Финансијска основа и кризни фондови
- Јединствен ланац командовања и одлучивања по вертикали и преношење надлежности и задужења, мултидисциплинарни приступ;
- Људски и материјални ресурси
- Организована ветеринарска служба
- Дијагностичке лабораторије
- Обуке, стално увежбавање могућих различитих сценарија и одговарајућег одговора на изазов. Симулирање појављивања болести, математичко моделирање и провера постојећих стратегија контроле заразних болести (Монте Карло Reed Frost итд.).
- Систем раног откривања болести: програми надзора, мониторинга и систем раног обавештавања
- Обавештавање јавности и едукација фармера

Стратегија борбе против заразних болести и кризни планови

Периода одсуства болести

- Систем раног откривања заразних болести, обавештавања и реаговања мора бити стално активан
- Активности у току редовног стања се користе за ажурирање кризних планова, опремање службе и увежбавање особља
- Израда процедура реаговања у случају кризе. Задаци свих државних органа који се укључују у случају нужде, обавезе и одговорности морају бити унапред дефинисани и разрађени;
- Фондови

У случају кризе особље задужено
за доношење одлука мора
избегавати овакве ситуације!

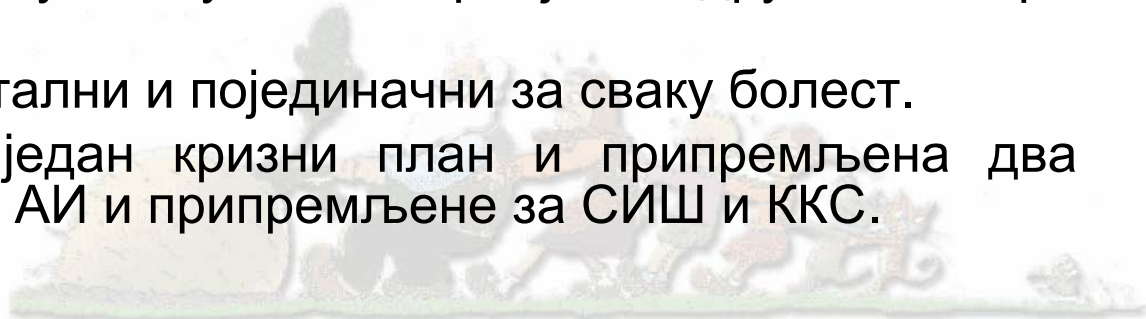
Основе стратегије борбе против заразних болести животиња

- Број убијених, уништених или закланих животиња било из разлога контроле болести или због разлога добробити животиња, односно спречавања непотребне патње животиња мора бити сведен на минималну оправдану меру;
- Приликом спровођења мера старати се да негативни утицај на производњу хране, индустрију, одгој и држање животиња, туризам и друге сфере друштвеног живота буде што је год могуће мањи;
- Утицај на животну средину свести на минималну могућу меру;
- Рационално се понашати са ресурсима;
- Решавати кризну ситуацију што пре;

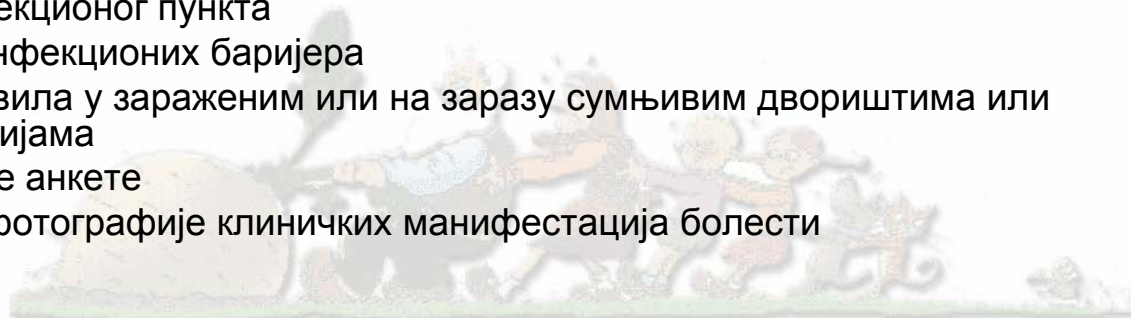
Карактеристике, сврха и садржина кризних планова

- Ради сузбијања и искорењивања заразних болести и успешног управљања кризном ситуацијом доносе се и примењују кризни планови.
- Кризни планови описују, односно одређују организацију и начин спровођења мера, поступке контроле као и оперативне процедуре свих чиниоца и субјеката ангажованих на реализацији мера сузбијања и искорењивања заразних болести.
- Доносе за сузбијање свих економски значајних високо контагиозних болести (СИШ, ККС, АКС, БТ, БСЕ, АИ, АКЖ...)
- Кризне планове спроводе државни органи, организације и ветеринарска служба преко кризних центара који се формирају на националном и локалном нивоу.
- Средства за реализацију Кризног плана и спровођења мера обезбеђују се у буџету Републике Србије и других извора финансирања.
- Постоје општи хоризонтални и појединачни за сваку болест.
- Србија има усвојена један кризни план и припремљена два нацрта: усвојен план за АИ и припремљене за СИШ и ККС.

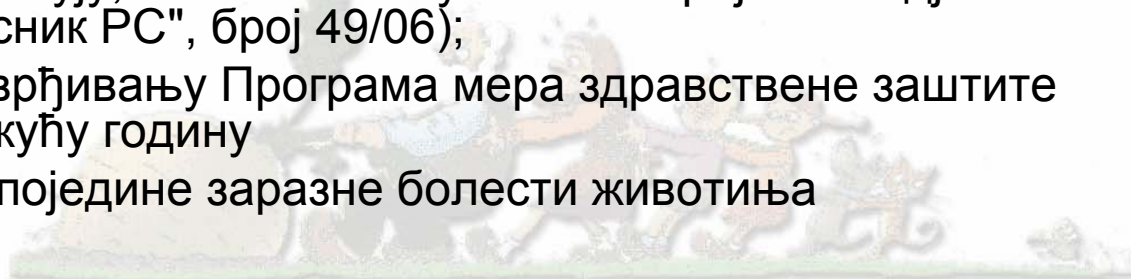
Садржина кризних планова

- ЗАКОНСКИ ОСНОВ
- ФИНАНСИРАЊЕ СПРОВОЂЕЊА КРИЗНОГ ПЛАНА
- ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА И ЛАНАЦ КОМАНДОВАЊА
 - НАЦИОНАЛНИ КРИЗНИ ЦЕНТАР
 - РЕГИОНАЛНИ И ЛОКАЛНИ КРИЗНИ ЦЕНТРИ
 - ЕКСПЕРТСКА ГРУПА
- ОСОБЉЕ И ОПРЕМА
- ЛАБОРАТОРИЈСКИ КАПАЦИТЕТИ
- ПРИМЕНА ВАКЦИНАЦИЈЕ ВАКЦИНАЦИЈА
- УЧЕСНИЦИ У РЕАЛИЗАЦИЈИ КРИЗНОГ ПЛАНА
- ПРОГРАМИ ОСПОСОБЉАВАЊА И КОНТИНУИРАНА ЕДУКАЦИЈА
- ИНФОРМИСАЊЕ ЈАВНОСТИ
- ПРИЛОЗИ
 - адреса Националног кризног центра
 - адресе регионалних кризних центара
 - адресе дијагностичких лабораторија
 - адреса ЕУ референтне лабораторије
 - Оперативне процедуре сузбијања заразних болести- упутство за ветеринаре
 - Упутство за паковање патолошког материјала и упућивање у лабораторију
 - Опис табли и траки за означавање: зараженог газдинства или фарме, угрожене зоне, заражене зоне и дезинфекционог пункта
 - Упутство за израду дезинфекционих баријера
 - Изјава лица која су боравила у зараженим или на заразу сумњивим двориштима или другим зараженим локацијама
 - Обрасци епизоотиолошке анкете
 - Патоанатомски атлас и фотографије клиничких манифестација болести
 - Други прилози

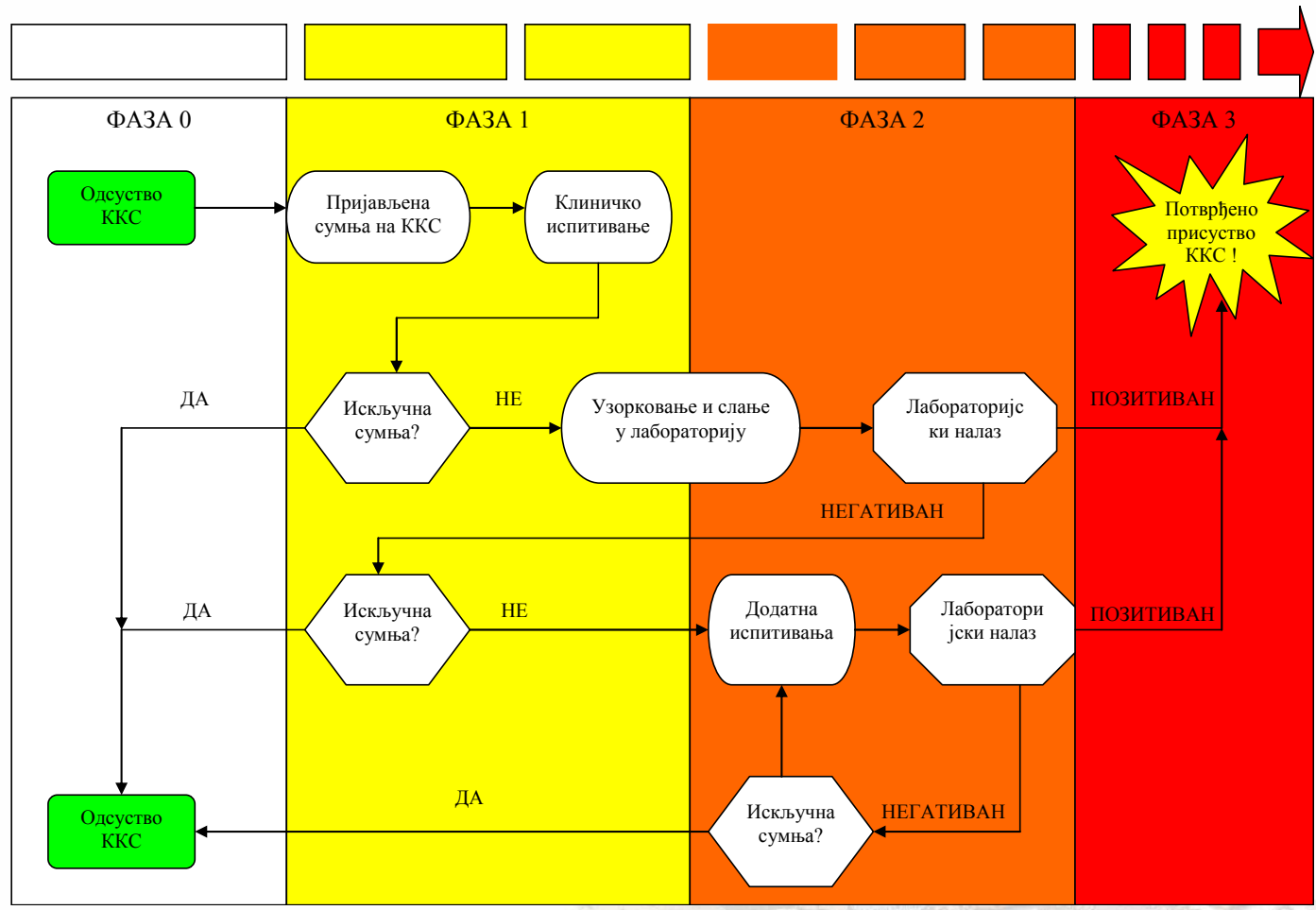

Законска основа за доношење кризних планова и спровођење утврђених мера

- Закон о ветеринарству („Службени гласник РС“, број: 91/05, 30/2010);
 - Закон о добробити животиња („Службени гласник РС“, број: 41/09)
 - Закон о општем управном поступку („Службени гласник РС“, број: 33/97, 31/01);
 - Закон о полицији („Службени гласник РС“, број: 101/05);
 - Закон о одбрани („Службени лист СРЈ“ број: 43/94, 11/95, 28/96, 44/99, 3/2002);
 - Закон о ванредним ситуацијама ("Службени гласник РС" број: 111/2009);
 - Царински закон („Службени гласник РС“, број: 73/2003, 61/2005, 85/2005, 62/2006);
 - Закон о управљању отпадом („Службени гласник РС“ број: 36/09);
 - Правилник о Листи нарочито опасних заразних болести животиња и Листи заразних болести животиња које се обавезно пријављују, као и о начину њихове пријаве и одјаве ("Службени гласник РС", број 49/06);
 - Правилник о утврђивању Програма мера здравствене заштите животиња за текућу годину
 - Правилници за поједине заразне болести животиња

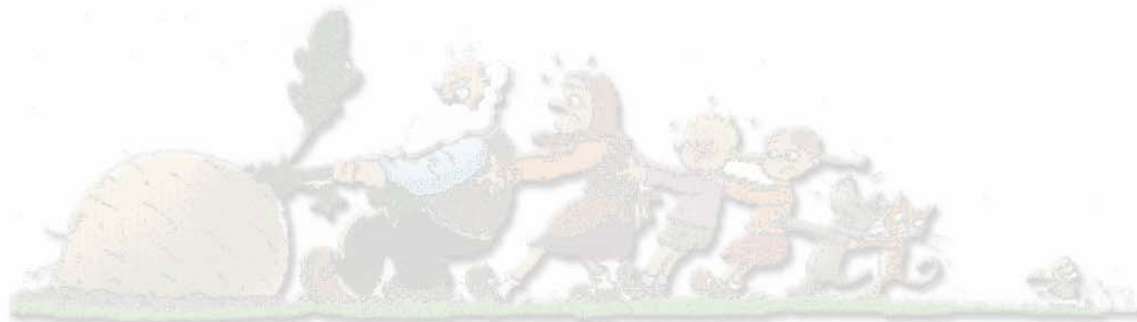

Систем раног узбуњивања и градација опасности

Веза са релевантним ЕУ прописима

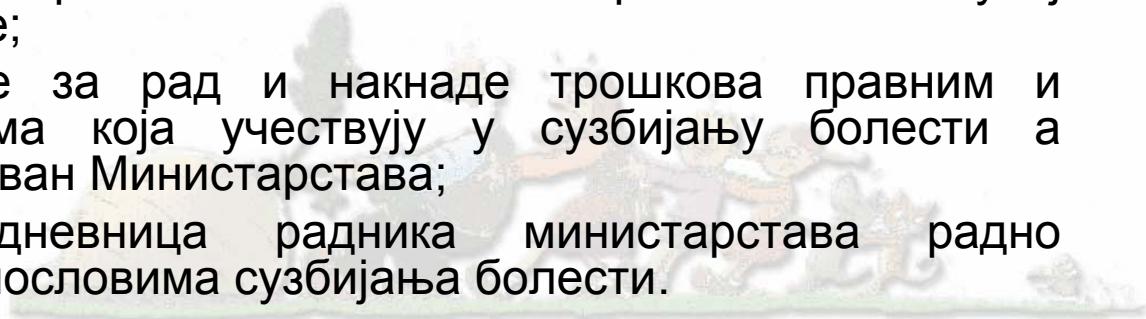
- Кризни план за сузбијање ККС је по својој структури и концепцији вертикални кризни и хармонизован је са захтевима АНЕКСА VII “Критеријуми за израду Кризног плана за ККС” Директиве Савета 2001/89/ЕЦ, “Мере за контролу класичне куге свиња”

Природа трошкова

Уобичајени и додатни трошкови користе се за:

- набавку опрему за заштиту људи ангажованих на спровођењу плана, набавку потрошног материјала;
- опремање националног, регионалних и локалних кризних центара;
- убијање животиња и нешкодљиво уклањање лешева;
- дезинфекцију и уништавање контаминираног материјала;
- чишћење и дезинфекција објеката, опреме и возила;
- финансирање трошкова здравствене заштите животиња: вакцинација, клиничка испитивања, лабораторисјка испитивања и друге мере;
- плаћање накнаде штете за убијене животиње као и накнаде за предмете који су оштећени или уништени приликом извршења наређених мера;
- израду информативно-едукативног материјала;
- тренирање и обуку особља;
- плаћени рад експертског тима и опште спремности за случај појаве епизоотије;
- исплату накнаде за рад и накнаде трошкова правним и физичким лицима која учествују у сузбијању болести а ангажована су изван Министарстава;
- финансирање дневница радника министарстава радно ангажованих на пословима сузбијања болести.

ФИНАНСИРАЊЕ СПРОВОЂЕЊА МЕРА УТВРЂЕНИХ КРИЗНИМ ПЛАНОМ

- **Уобичајени трошкови рада ветеринарске службе:** у складу са годишњим планом дијагностичких испитивања заразних болести животиња средства се обезбеђују у буџету Републике Србије. Буџетом су предвиђена средства за спровођење мера у случају избијања епизоотија мањих размера заразних болести животиња.
- **Додатни трошкови у случају избијања епизоотија већих размера:** Финансијска средства неопходна ради хитног сузбијања и искорењивања епизоотије већих размера обезбедиће се из средстава резерве буџета Републике Србије.

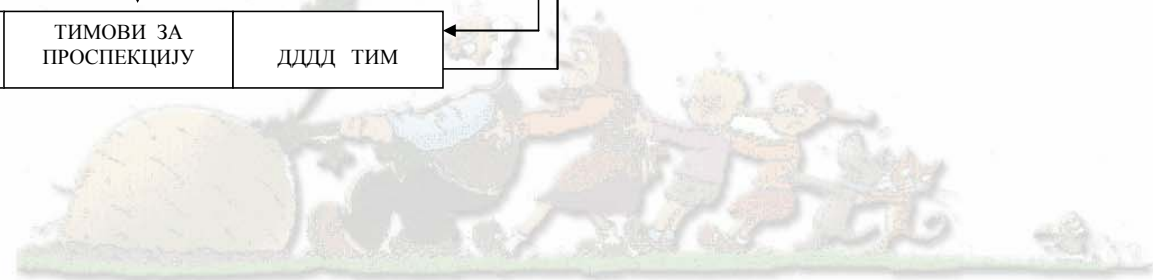
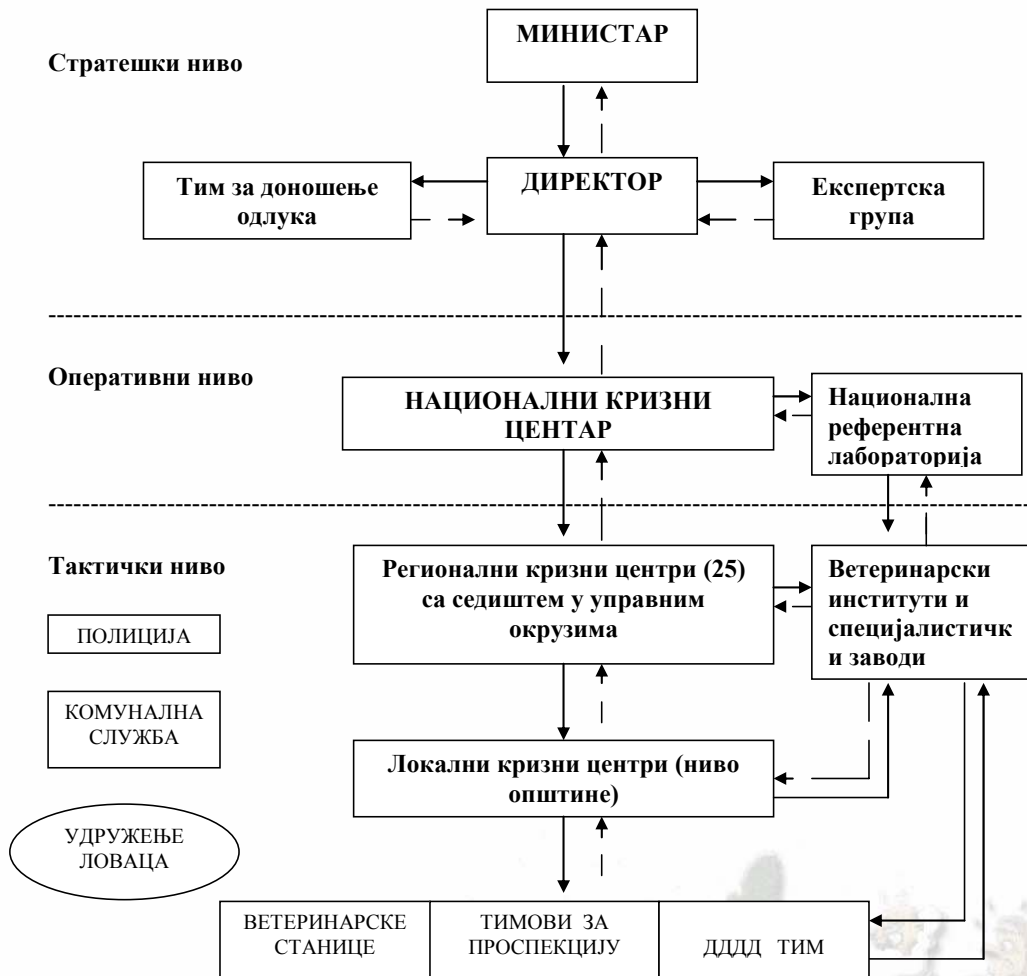

ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА И ЛАНАЦ КОМАНДОВАЊА

- Организациона структура и ланац командовања организовани су, у зависности од овлашћења и одговорности које субјекти у ланцу имају, у три нивоа: стратешки, оперативни и тактички ниво. Организациона структура заснива се пре свега на прецизној субординацији и јединственој линији командовања односно одлучивања.
- За спровођење кризног плана у случају постављања сумње или појављивања болести одговоран је министар пољопривреде, шумарства и водопривреде (у даљем тексту: министар). Министар решењем овлашћује директора управе за ветерину и на њега преноси одговорност за спровођење мера утврђених Кризним планом и другима актима.
- Током рада, директору Управе за ветерину стручну и техничку помоћ пружају Савет за ветеринарство, Експертска група и Национални кризни центар. Доношење одлука је у надлежности министра односно директора Управе.
- Тим за доношење одлука чине: директор Управе за ветерину, начелник Одељења за здравствену заштиту животиња, директор Националне референтне лабораторије или лице које он овласти, представници експертског тима.

Дијаграм 2. Субординацији и јединствена линији командовања ветеринарске службе по вертикали

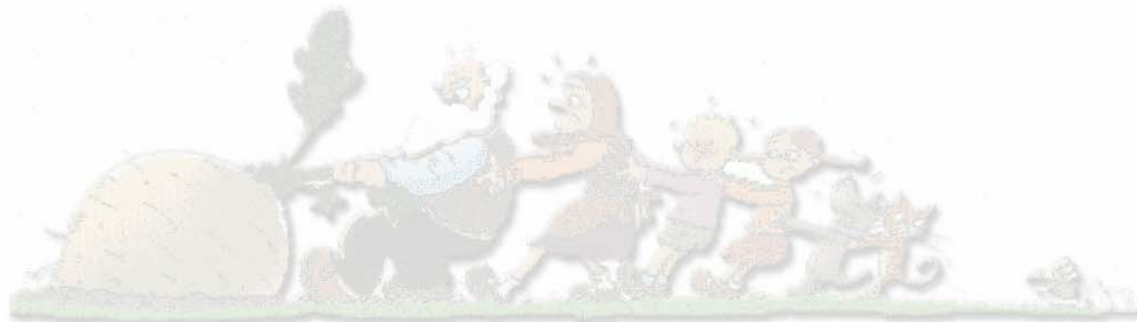
Национални кризни центар

- директор Управе за ветерину који је уједно и председник Националног кризног центра;
- начелник Одељења за здравствену заштиту животиња,
- директор или овлашћено лице Националне референтне лабораторије;
- начелник Одељења ветеринарске инспекције;
- начелник Одељења граничне ветеринарске инспекције;
- представник Управе шума (ловство)
- представник Министарства финансија;
- представник Министарства унутрашњих послова;
- представник Министарства одбране;
- представник Министарства правде;
- представник Министарства за државну управу и локалну самоуправу;
- представник Министарства животне средине и просторног планирања;
- представник већих произвођача;
- друга лица и особље у зависности од потреба

Локални кризни центар

- На целој територији државе, идентификоване су локације које су подесне за смештање регионалних и локалних центара. Регионални центри су смештени у седиштима управних округа док се локални центри у случају потребе образују и смештају у просторијама локалних самоуправа, ветеринарских института или непосредно на терену у покретним објектима лоцираним близу места избијања заразе. Локални центар практично мора да профункционише у року од 48 сати од момента доношења одлуке о активирању локалног центра. Укупан број активираних регионалних и локалних кризних центара зависиће од процене националног кризног центра, интензитета, размере и дистрибуције болести у земљи.
- Почетно особље регионалног центра чини најмање три ветеринара, од којих је један шеф одсека републичке ветеринарске инспекције у округу, специјалиста епизоотиологије из надлежног института, односно завода, три техничара за пружање помоћи током активности на терену и два административна радника. Поред ових лица у рад центра ће по потреби бити укључена и друга лица других државних органа и организација, министарства унутрашњих послова, војске и локалне самоуправе. Број људи који су ангажовани у локалном центру зависиће од потреба и биће повећан уколико се за то укаже потреба. Проширени састав локалног центра чине представници локалне самоуправе, министарства унутрашњих послова а по потреби и друга лица.

Експертска група

- Чланови Експертске групе су изабрани на основу личног искуства и познавања епизоотиологије, клиничке и лабораторијске дијагностике болести као и поседовања других знања значајних за контролу и сузбијање болести: специфична знања у области биологије, заштите животне средине, ловства и друге вештине. У саставу експертске групе укључени су: епизоотиолози, вирусолози, ветеринари клиничари, експерти за микробиологију, имунологију и вакцинологију, патолози, експерти за асанацију терена и ДДД, стручњаци других граничних делатности и наука, биолози, стручњаци из области ловства и представници индустрије. Лица ангажована у експертском тиму поседују теоријска и практична знања и вештине битне за дијагностику, сузбијање и искорењивање заразних болести.

УЧЕСНИЦИ У РЕЛАИЗАЦИЈИ КРИЗНОГ ПЛАНА

- Поред Министарства пољопривреде, трговине шумарства и водопривреде Републике Србије у оквиру Кризног плана на нивоу Републике учествују: Министарство унутрашњих послова, Министарство одбране, Министарство за државну управу и локалну самоуправу, Министарство животне средине и просторног планирања, Министарство финансија, Управа царина.
- У зависности од епизоотиолошке процене ситуације и степена угрожености земље, у случајевима проглашења заразне болести класичне куге свиња и интензивнијег ширења болести, у циљу спречавања ширења, сузбијања и искорењивања класичне куге свиња Влада Републике Србије, у складу са проценом ситуације, може да ангажује припаднике Војске Србије.
- У случају потребе, органи унутрашњих послова (полиција) пружају помоћ на пословима контроле промета људи и животиња, контроле и физичког обезбеђења заражених газдинстава и објеката а изузетно у случају епизоотија већих размера могу се на тим пословима ангажовати припадници Војске Србије.

- Органи локалне самоуправе, Цивилна заштита и Војска Србије када то ситуација налаже, обезбеђују додатна материјална средства и људство потребно за ангажовање на пословима нешкодљивог уништавања лешева, чишћења и дезинфекције објекта, опреме и терена.

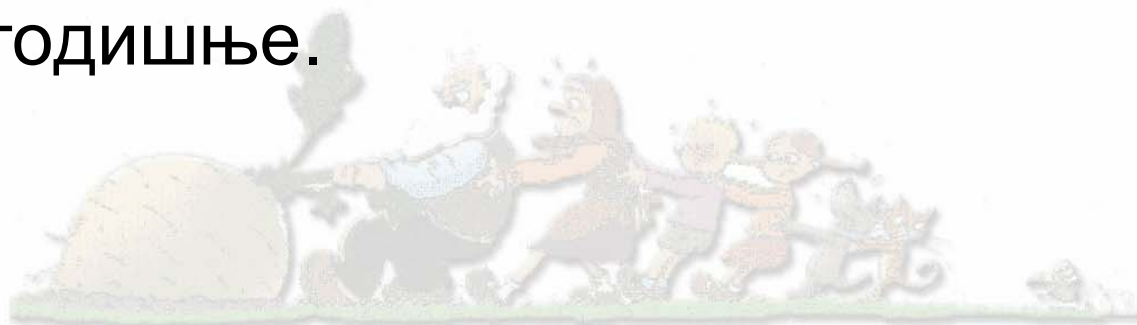
Улога медија

- Објективно и правовремено информисање
- Сарадња са медијима
- Путем прецизних саопштења и сталним алармирањем јавности о ситуацији, значају и разлозима предузимања мера спречава се паника и обезбеђује активна сарадња са становништвом. У околностима епизоотија, може се десити да власници животиња због недостатка информисаности самоиницијативно предузимају мере, пружају отпор спровођењу мера контроле или да дође до илегалног промета животиња из заражене зоне, те је с тим у вези значај медија у кризним ситуацијама од изузетне важности.

ПРОГРАМИ ОСПОСОБЉАВАЊА И КОНТИНУИРАНА ЕДУКАЦИЈА

- Едукација ветеринара и фармера (рано препознавање симптома болести)
- Едукација фармера у вези мера заштите од појављивања заразних болести
- Организовање вежби симулација и увежбавања за брзо реаговање у случају сумње или појаве класичне куге свиња. Вежбе симулације се организују и изводе најмање једном годишње.

Хвала на пажњи

